

DETERMINAREA ANTROPOLOGICĂ A UNUI CRANIU DIN PERIOADA PREFEUDALĂ (SEC. VII-VIII) GĂSIT LA SÂNNICOLAU-MARE (JUD. TIMIȘ)

Marius Muntean

În anul 1992, în marginea unui canal săpat în vederea regularizării cursului râului Aranca în apropierea hotarului cu com. Saravale, am găsit un craniu uman. Craniul era situat la o adâncime de 50 cm, așezat pe partea stângă. Scheletul postcranial fusese excavat și nu a mai fost găsit.

Având în vedere poziția craniului, cadavrul a fost depus în decubit lateral, pe partea stângă, orientat N-S, cu capul spre sud și privirea spre vest. Posterior de occipital s-au găsit 5 podoabe din bronz. Podoabele sunt confecționate din tablă și sunt ștanțate. Patru au forma hemisferică, iar a 5-a are aceeași mărime cu celelalte și prezintă ornamente ștanțate. În concavitatea podoabelor era cositorită câte o tijă cu extremitatea liberă lățită (nituită).

La aceeași adâncime cu craniul, la aproximativ 30 cm de occipital, posterior de coloana vertebrală, s-au găsit 2 podoabe hemisferice identice cu primele 4. În apropierea mandibulei s-a găsit o mărgea de bronz. Craniul era culcat pe o fusoiolă din lut.

Inventarul se găsește la Muzeul Banatului. A fost datat și va fi publicat de Florin Medeleş.

Craniul a fost restaurat (Pl. I). Datele metrice și indicii (Tabel nr. 1) au fost determinați după metoda Martin.

Capacitatea cranică a fost determinat după metoda Lee-Pearson. Vârsta s-a estimat după abrazia dentară și după gradul de obliterare al suturilor craniene.

Rezultate

Craniul este brahicran moderat. Lungimea sa era la limita dintre craniile scurte și mijlocii, iar lățimea este mijlocie. Indicele de lungime-înălțime auriculară este hipsicran, iar cel de lățime-înălțime auriculară este metriocran. În normă verticală craniul are formă ovoidă.

Regiunea frontală se caracterizează printr-un relief supraorbital aplatizat. Lățimea minimă a frunții este situată la limita dintre frunțile foarte înguste și înguste, iar lățimea maximă a frunții este foarte îngustă. Indicele frontal sagital este camemetop. Indicele parieto-frontal este stenometop. Indicele de curbură al parietalului indică un parietal aplatizat cu baze proeminente.

Polul cranian posterior se caracterizează printr-un occipital curb (indice de curbură 81,41). Indicele parieto-occipital indică un occipital mijlociu. Protuberanța occipitală externă și liniile nuchale sunt bine dezvoltate. Procesele mastoidiene au o dezvoltare medie. Din normă posterioară craniul are formă de casă. Circumferința orizontală a craniului este la limita dintre foarte mică și mică, iar capacitatea craniană indică aristencefalia.

Înălțimea superioară a feței este situată la limita dintre fețele joase și mijlocii, iar înălțimea sa totală este joasă.

Lățimea feței este mijlocie spre lată. Starea de conservare fragmentară a arcadei zigomatice face măsurătoarea nesigură. Este posibil ca lățimea feței să fi fost cu 2-3 mm mai mare. Indicele facial total indică euriprosopia, iar indicele facial superior indică eurienia.

Înălțimea și lățimea nasului sunt mijlocii. Indicele nazal indică mezinia. Apertura piriformă este un tip antropin.

Înălțimea orbitelor se situează între foarte scundă și scundă. Lățimea orbitelor este foarte îngustă.

Fosele canine sunt puțin adânci. Arcadele dentare au o formă parabolică. Incisivii centrali inferiori, incisivul lateral drept inferior și molarul de minte inferior stâng sunt pierduți post mortem. Molarii de minte sunt erupți, dar nu a ting planul de ocluzie, iar rădăcinile lor sunt incomplet formate. Situația corespunde vârstei de 19-20 de ani. Abrazia dentară indică vârsta de 25-30 de ani. Incisivul lateral superior stâng lipsește și nici spațiul său nu este conservat. Aceasta presupune anodonția incisivului lateral stâng superior. Caninul inferior stâng are 2 rădăcini: una vestibulară și alta linguală. Gonioanele sunt în ortopozitie.

Diagnoza tipologică

Craniul este brahicran curvoccipital, hipsicran și metriocran. Fața este aplatizată, joasă cu o lățime mijlocie-lată, euriprosop-eurienă. Nasul este drept cu indice nazal mijlociu. Orbitalele sunt mici. Aceste date plasează craniul aproape de tipul alpin.

Diferențele față de tipul alpin constau în înălțimea mai mică a feței, frontalul mai îngust, camemetop.

Aceste date permit încadrarea în tipul protoalpin sau laponid (cf. Kiszely, 9, 1976).

Stabilirea sexului este dificilă. Datele metrice și indicii cranieni se încadrează în zona ne semnificativă (Beliș, 1995).

Nici morfologia craniană nu este de mare ajutor, deoarece la tipul alpin dimorfismul sexual este puțin marcat.

Analogii pentru acest tip de craniu și din aceeași epocă sunt numeroase: d. ex. Liptak, din determinările a 711 cranii află 33% de tip pamirian, alpin și laponid (Cf. Kiszely, 1979, p. 205).

Prin urmare, craniul putea să aparțină unui individ de sex feminin, dar nu se exclude nici apartenența sa la sexul masculin.

Concluzii

Craniul descoperit la Sânnicolau Mare a aparținut unui adult, de sex nedeterminat și aparține tipului protoalpin.

BIBLIOGRAFIE

1. BELIȘ V., *Tratat de medicină legală*, vol. II., București, 1995.
2. KISZELY I., *Sirok csontok emberek*, Gondolat-Budapest, 1976.
3. MAXIMIAN C., *Sărata-Monteoru. Studiu antropologic*, 1962.
4. MARTIN R., SALLER K., *Lehrbuch der Anthropologie*, Fischer Verlag, 1957.

ANTHROPOLOGICAL DETERMINATION OF AN EARLY MIEVIAL HUMAN SKULL FOUND NEAR SÂNNICOLAU MARE, TIMIȘ COUNTY

S u m m a r y

The skull has accidentally been found in the slope of a ditch near of the Sânnicolau Mare.

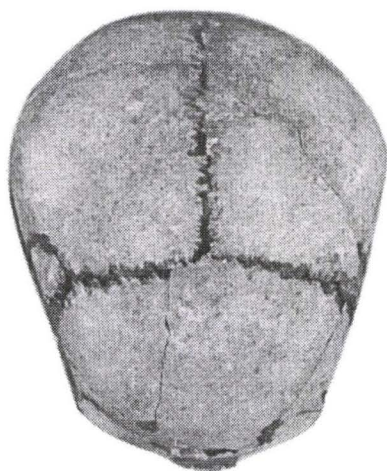
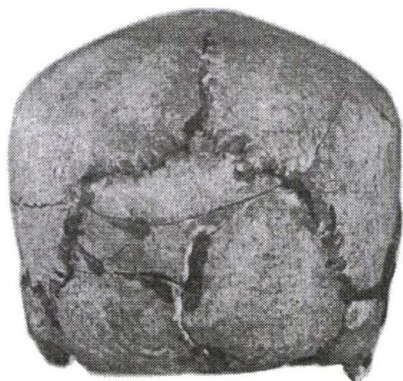
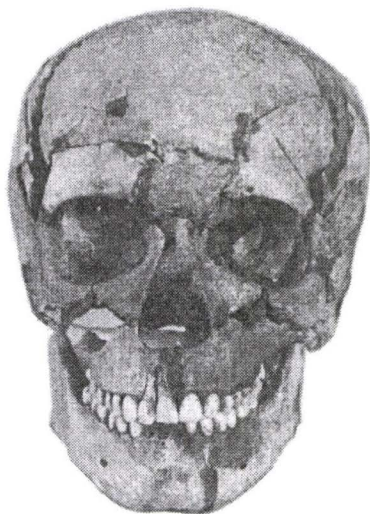
On the basis of the bronze pieces with which it associated, the grave have been dated to the Early Middle Age in the early Avar period.

The skull belonged to a human deceased around 25-30 years. On the basis of the metric indices and the crania indices the skull has been assigned to the proto - alpine type and has undefined gender.

Nr. crt.	Nr. crt.	1	2	3	4	5	6
	Nr. morminte						
	Sexul						
	Vârsta						
Nr. crt.	Nr. Martin						
1	g - op	1	178				
2	g - l	2	176				
3	n - l	2a	173				
4	g - l	3	171				
5	n - l	3a	171				
6	cu - cu	8	144				
7	ba - b	17	121				
8	n - ba	5	105				
9	po - b	20	122				
10	ft - ft	9	92				
11	co - co	10	110				
12	au - au	11	123				
13	ast - ast	12	107				
14	circum. orizontală	23	503				
15	arc n - o	25	343				
16	arc n - i	25a	298				
17	arc n - b	26	117				
18	arc b - l	27	115				
19	arc l - o	28	113				
20	n - b	29	108				
21	b - l	30	104				
22	l - o	31	92				
23	ba - o	7	35				
24	Lăt. foramen magnum	16	29				
25	zy - zy	45	133*				
26	ba - pr	40	98				
27	n - pr	48	64				
28	n - gn	47	107				
29	fml - fml	43	100				
30	zm - zm	46	-				
31	ol - sta	62	-				
32	ern - ern	63	-				
33	n - ns	55	50				
34	Lătjimea orific. nazal	54	25				
35	mf - ek	51	35				
36	Înălțimea orbitei	52	29				
37	mf - mf	50	-				
38	fmo - fmo	43 (1)	91				
39	eu - eu	lc	80,9				
	g - op						
40	ba - b	lv (1)	67,97				
	g - op						

41	po - b g - op	lv (2)	68,53				
42	ba - b cu - cu	lt 1	67,97				
43	po - b cu - cu	lt 2	84,72				
44	ft - ft co - co	lfr	83,63				
45	ft - ft cu - cu	lfr	63,88				
46	ast - ast cu - cu	Tea	74,30				
47	b - l n - b	frpl	98,11				
48	n - b arc n - b	lcf	90,54				
49	b - l arc b - k	lcp	92,03				
50	l - o arc l - o	lgo	81,41				
51	Lăt. foramen magnum ba - o	lco	82,85				
52	zy - zy cu - cu	Te. j	92,36				
53	n - pr zy - zy	lfs	48,12				
54	n - gn zy - zy	lft	80,45				
55	Lăt. orif. nazal n - ns	ln	50,0				
56	Înălțimea orbitei onf - ek	lo	82,85				
57	ern - ern ol - sta	lp	-				
58	Capacitatea cranină	38	1500,7				
59	kdl - kdl	65	109				
60	go - go	66	96				
61	Lătjimea bimentonieră	67	50				
62	ld - gn	69	30				
63	Înălțimea la foramenul mentonier	69 (1)	28				
64	Lătjimea la foramenul mentonier	69 (3)	12				
65	Înălțimea ramurei	65	55				
66	Lătjimea minimă a ramurii	71 (1)	32				
67	Unghiul mandibular	79	117°				
68	Lătjimea minimă la foramenul mentonier Înălțimea minimă la foramenul mentonier	lr	92,85				
69	Lătjimea minimă a ramurii Înălțimea minimă a ramurei	lram	58,18				
70	go - go Kdl - Kdl	lrm	88,07				

Tabel nr. 1.

Pl. I.

